

(die zich zowat situeerde tussen Dewael en Lang), maar die werd snel aan de dijk gezet en de opvolger heeft weinig oog voor dit soort werk. Er is echter nog veel te doen: er is geen adequate infrastructuur voor hedendaagse dans buiten Acarte; er is geen geld voor produkties (en ook geen ondervangend sociaal zekerheidssysteem waardoor de kunstenaars nog relatief goedkoop zouden kunnen werken); eigenlijk is er ook geen publiek dat deze jonge eigen dans naar waarde kan schatten. Nieuwe voorstellingen komen uit, kunnen dan met moeite enkele keren vertoond worden te Lissabon, soms nog eens één enkele keer te Coimbra of Porto en dat is het dan.

In die zin komt een initiatief als Europa 91 Portugal net op tijd. Wat niemand anders meer kon of wou, deden de verantwoordelijken van Euro-

palia-Portugal nu: geld ter beschikking stellen van jonge choreografen. Zij realiseerden vier produkties en injecteerden heel wat geld in de organisatie van de Bienal Universitario da Coimbra 1990, een festival dat zo goed als alle Portugese hedendaagse dans op het programma had. Of zij zullen kunnen instaan voor het verschaffen van een stabiele basis, is betwifelbaar. Maar ook op middenlange termijn zal de jonge dansscène waarschijnlijk kunnen rekenen op dergelijke eenmalige initiatieven: in 1992 is er 'Portugal 600', een manifestatie die met behulp van culturele uitwisseling de 600 jaar oude alliantie tussen Groot-Brittannië en Portugal wil vieren. In 1994 wordt Lissabon culturele hoofdstad van Europa.

Daarmee is Lissabon dan ook bezig om dezelfde weg op te gaan als Barce-

lona. Daar zijn nu reeds T-shirts met opschriften als I LOVE BARCELONA of BARCELONA, MES QUE MAI (Barcelona, meer dan ooit) scheinring en inslag. De kracht van deze Catalaanse metropool wordt nu zorgvuldig technocratisch beheerd door politici, in functie van geld en macht. Dat staat ver van de Portugese oorsprongsgronden en -motieven, zowel van de choreografen Aldartra Bizarro Francisco Camacho, Joo Fiadeiro, Vera Mantero, Rui Nunes, Joana Providência, Paulo Ribeiro en Madelena Victorin, als van mevrouw Perdigão. In Lissabon zag ik nog geen T-shirts met zelfverheerlijkingsslogans. Hoelang nog?

Bruno Verbergt

Uit : Vlaanderen, 236, mei-juni 1991, p. 153-156.

In samenwerking met Klapstuk 91 organiseert Europa 91 het project *Os Novos Portugueses*, waarin de nieuwste lichting Portugese dansers en choreografen getoond wordt.

Profiteren van de waarheid der dingen

Over het theater in Portugal

"Je mag me niet beschuldigen van naïef nationalisme wanneer ik zeg dat we in Portugal prachtige theaterkunstenaars hebben." Aan het woord is Eugénia Vasques, criticus en theaterprofessor in Lissabon: "Al werken onze kunstenaars onder de slechts mogelijke omstandigheden, toch zijn ze geweldig inventief. Zij hebben geen geld om grote produkties op te zetten, zoals ik die in het buitenland kan zien. Zij kunnen niet werken met verbluffende lichteffecten, met geoutilleerde ruimtes, met technologische snuffjes. Dat alles is niet voorhanden. Zij werken nog volgens het beginsel van de kleine intieme familiale sfeer. Toch is het esthetische en artistieke niveau van onze theatermensen even groot als elders." Eugénia Vasques legt de vinger op de wonde van het Portugese theater.

De kunstenaars zijn er maar het geld en de infrastructuur laten het afweten. Sinds 25 april 1974 (de Anjerrevolutie die een einde maakte aan de dictatuur) zijn er slechts twee nieuwe zalen ge-

bouwd. In de provincie verkommeren de oude theaters als er al geen commercieel centrum van gemaakt is. Rondreizen met produkties is zo goed als onmogelijk. Van theaterbeleid is geen sprake, hoor je overal zeggen. Sinds 1985 is er zelfs geen minister van cultuur meer. Die werd toen gedegegraderd tot staatssecretaris en staat onder direct gezag van de eerste minister. Al stijgen de theatersubsidies langzaam dan is dat nog altijd bitter weinig. Eén gezelschap, het Teatro Nacional de D.Maria II uit Lissabon, gaat met het hoofdaandeel lopen. Een veertigtal acteurs zitten daar onder contract, maar hebben bitter weinig te doen. Vorig jaar was er nog even hoop toen de bekende regisseur Ricardo Pais binnengehaald werd om orde op zaken te stellen. Maar na één jaar hield ook hij het voor bekeken. Straks is hij te gast in de Munt met een theater-opera. Vijf andere gezelschappen krijgen een tweejaarlijkse subsidie die schommelt tussen 13 en 18 miljoen BF.

Twee ervan zijn ook al eens te zien in het buitenland, het Teatro da Communa en het Teatro da Cornucopia. Een zestal gezelschappen krijgen een jaarlijkse subsidie, tenslotte zijn er de zeer minieme projectsubsidies.

Onafhankelijke gezelschappen

In Portugal wordt met veel respect over de 'onafhankelijke gezelschappen' gesproken. Bijna allemaal net voor 74 of net na 74 opgericht. Telkens door een regisseur die dan ook directeur geworden is en die in sommige gevallen ook nog hoofdacteur is. Het zijn privé-initiatieven die meestal ontstaan zijn vanuit de universiteiten. Zij hebben een nieuw publiek gevond en nieuwe professionele theatermensen. Een tweede theatergolf is er gekomen rond 1987. Vanuit de Gulbenkianstichting, ook wel het echte ministerie van cultuur genoemd, is dank zij de ondertussen overleden en werkelijk

Het ontbreekt het Portugese theater geenszins aan artistieke ambitie. De gebrekkige infrastructuur en de beperkte staatsubsidies geven slechts aan een handvol grotere gezelschappen de kans om zich te profileren. Komt daar nog bij dat het Portugese theater eigenlijk nog in zijn kinderschoenen staat.